

HANNAH

CHALLENGING AND DEBUNKING
ANTISEMITIC MYTHS

WP3: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

Σχεδιασμός και Ανάπτυξη του
Προγράμματος Σεμιναρίων

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: [3.1]

Co-funded by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

centropa

ReadLab
Research Innovation and Development Lab

TERRA
FORMING

GALICIA
JEWISH MUSEUM

Πληροφορίες για το έργο

Ακρωνύμιο του έργου: HANNAH
Τίτλος του έργου: Challenging and Debunking Antisemitic Myths
Επικεφαλής: Jugend- & Kulturprojekte.V. – JKPeV
Agreement number: 963769
Πρόγραμμα ΕΕ: Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)
Ιστότοπος του έργου: <https://hannah-project.eu/>

Επιμέλεια

Υπεύθυνος: Αλεξάνδρα Πατρικίου
Εταίρος: Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος
Θέση: Επικεφαλής Ιστορικός, Programme Manager
Ημερομηνία κατάθεσης: 4 Ιουλίου 2022

© 2022. Αυτή η εργασία αδειοδοτείται με άδεια [CC NC SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα
Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια. (REC)
της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.
Αριθμός συμφωνίας 963769-REC-RRAC-RACI-AG-2020

Πίνακας Περιεχομένων

3.1 Πρόγραμμα Σεμιναρίων HANNAH	4
Στόχοι των επιμορφωτικών σεμιναρίων HANNAH	4
Περιγραφή επιμορφωτικού σεμιναρίου	5
Οργάνωση σεμιναρίου και σχεδιασμός ενότητων	5
Γλώσσες	12
Χαρτογράφηση του προγράμματος	13
Στρατηγικές αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του προγράμματος	14
Συνεκτικές μαθησιακές προσεγγίσεις	15
Ομάδα – Στόχος	16
Παράρτημα	17
Δραστηριότητα 1 – Ενότητα 1	17
Δραστηριότητα 2 – Ενότητα 3	21
Δραστηριότητα 3 – Ενότητα 5	25
Δραστηριότητα Μάθησης Ενότητα 4	29

3.1 Πρόγραμμα Σεμιναρίων HANNAH

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα HANNAH έχει ως στόχο να ενημερώσει, να εκπαιδεύσει και να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τη μακρά ιστορία των εβραϊκών κοινοτήτων στην Ελλάδα, τη Σερβία, τη Γερμανία και την Πολωνία, τις διαφορετικές τύχες τους κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Ολοκαυτώματος, καθώς και την περίοδο αποκατάστασης που ακολούθησε μέχρι σήμερα. Στόχος μας είναι η ενίσχυση της γνώσης σχετικά με την εβραϊκή ιστορία της Ευρώπης και η ενεργός ανάμνηση του Ολοκαυτώματος. Τα διδάγματα από το Ολοκαύτωμα χρησιμοποιούνται για να συζητηθούν ο ρατσισμός και ο αντισημιτισμός τότε και τώρα, προκειμένου να εμπνεύσουν την ενεργό και δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και να ενθαρρύνουν τις αξίες της κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας σε όλους τους συμμετέχοντες.

Σύμπραξη εταίρων:

Jugend- & Kulturprojekt e.V. (JKPeV) - Γερμανία

Centropa - Zentrum für jüdische Geschichte des 20. Jahrhunderts eV - Γερμανία

Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος - Ελλάδα

Research Innovation and Development Lab - Ελλάδα

Terraforming - Σερβία

Fundacja Galicia Jewish Heritage Institute – Πολωνία

Στόχοι των επιμορφωτικών σεμιναρίων HANNAH

Το HANNAH αναμένεται να προσφέρει βελτιωμένη γνώση, νέες μορφές μνήμης και αυξημένη ευαισθητοποίηση όσον αφορά τον αντισημιτισμό, να αναπτύξει καινοτόμα εργαλεία εναντίον του και να συμβάλει στην καταπολέμησή του μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων, της ευαισθητοποίησης και της χάραξης πολιτικής.

Τα δια ζώσης σεμινάρια διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο για την επίτευξη των στόχων του HANNAH και την υλοποίηση του οράματός του. Χάρη σε αυτά τα σεμινάρια οι συμμετέχοντες αποκτούν αυξημένη ικανότητα, μέσω της κατάρτισης, στη διδασκαλία της εβραϊκής ιστορίας και παραδόσεων και στη χρήση μεθόδων για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού. Ο τίτλος του σεμιναρίου είναι "Αποδομώντας τους αντισημιτικούς μύθους στην Ευρώπη: Οι εβραϊκές κοινότητες της Ελλάδας, της Γερμανίας, της Πολωνίας και της Σερβίας". Το Πρόγραμμα Σεμιναρίων HANNAH εστιάζει στην ιστορία διαφόρων εβραϊκών κοινοτήτων, σε διάφορες

πτυχές του αντισημιτισμού και σε τοπικές διαστάσεις του Ολοκαυτώματος. Στόχος μας είναι η προώθηση της δημοκρατικής εκπαίδευσης και η καταπολέμηση του αντισημιτισμού.

Περιγραφή επιμορφωτικού σεμιναρίου

Αυτό το επιμορφωτικό σεμινάριο έχει ως στόχο να εισάγει εκπαιδευτικούς, βιβλιοθηκονόμους και μουσειοπαιδαγωγούς στην ιστορία των εβραϊκών κοινοτήτων στην Ευρώπη, ώστε να μπορούν να την αξιοποιήσουν για να αναλάβουν δυναμική δράση κατά του αντισημιτισμού.

Το σεμινάριο εισάγει τους συμμετέχοντες στα θέματα της ευρωπαϊκής εβραϊκής ιστορίας, της ιστορίας του νεωτερικού και σύγχρονου αντισημιτισμού και της ιστορίας του Ολοκαυτώματος. Το σεμινάριο έχει σχεδιαστεί για άτομα που, ανεξάρτητα από την προϋπάρχουσα εκπαίδευσή τους, είναι πρόθυμα να εντρυφήσουν στον αγώνα κατά του αντισημιτισμού μέσω των φορέων τους.

Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος HANNAH, έχει ως στόχο να γίνει ένα σεμινάριο αναφοράς για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού μέσω της προώθησης της γνώσης της ευρωπαϊκής εβραϊκής ιστορίας και της ιστορίας του Ολοκαυτώματος.

Η αποστολή αυτού του σεμιναρίου, υπό αυτή την έννοια, είναι ζωτικής σημασίας για την προσωπική ακαδημαϊκή ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, των βιβλιοθηκονόμων και των μουσειοπαιδαγωγών, οι οποίοι θα λειτουργήσουν επιπλέον ως πολλαπλασιαστές των νεοαποκτηθέντων δεξιοτήτων και γνώσεων.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους μαθησιακούς σκοπούς και στόχους σε ευθυγράμμιση με τις δραστηριότητες διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και με την ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση. Τα στοιχεία αυτά είναι ολοκληρωμένα και αλληλοενισχύονται κάτω από το ευρύτερο πλαίσιο (θεσμικές/ τοπικές/ εθνικές ιδιαιτερότητες) και τους παράγοντες της κατάστασης (φύση του αντικειμένου/ χαρακτηριστικά των μαθητών κ.λπ.).

Οι προσπάθειες αυτές αποσκοπούν στη συμπλήρωση και αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος σχετικού περιεχομένου, των ερευνητικών αποτελεσμάτων και της μεθοδολογίας, προσθέτοντας νέο και τοπικό υλικό καθώς και τις γνώσεις που παρήγαγε και διέδωσε αυτή η πολυεθνική κοινοπραξία. Ένα πρόσθετο όφελος και αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος θα προκύψει από την απόκτηση της ικανότητας να προσεγγίσει νέους πολλαπλασιαστές, να σφυρηλατήσει περαιτέρω εργασιακές σχέσεις και συνεργασίες, να συγχωνεύσει διαφορετικές κουλτούρες εργασίας και μεθοδολογίας και να κάνει γνωστές τις ιστορίες της μιας χώρας σε πολλές άλλες.

Οργάνωση σεμιναρίου και σχεδιασμός ενοτήτων

Πρόκειται για έναν προτεινόμενο σχεδιασμό των ενοτήτων του διήμερου σεμιναρίου επιμόρφωσης εκπαιδευτικών που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο αυτού του έργου. Οι ενδιαφερόμενοι είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιήσουν το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με τις

ιδιαίτερες ανάγκες τους. Το πρόγραμμα σεμιναρίων HANNAH είναι ευέλικτο και προσαρμόσιμο, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από διαφορετικά ιδρύματα σε διαφορετικές χώρες ανάλογα με τις ανάγκες τους και να επιτρέπει μια δημιουργική προσέγγιση. Κάθε εταίρος (EME, Centropa, GJM, Terraforming) διεξήγαγε τα σεμινάρια του με ελαφρώς διαφορετικό τρόπο. Για παράδειγμα, ένας από τους εταίρους, η Centropa, αποφάσισε να δώσει τις βιντεοδιαλέξεις στους συμμετέχοντες ως υλικό για ομαδική εργασία και επέκτεινε το χρόνο που δόθηκε για κάθε διάλεξη. Το Εβραϊκό Μουσείο της Γαλιτίας αποφάσισε να παραλείψει την παρουσίαση της ιστορίας των εβραϊκών κοινοτήτων στην Πολωνία (Ενότητα 1 Μέρος Β) επειδή οι συμμετέχοντες είχαν προχωρημένες γνώσεις και ήταν πολύ προφανείς και περιττές γι' αυτούς. Είναι δυνατή η επιλογή δραστηριοτήτων και υλικών ανάλογα με το επίπεδο γνώσεων, ικανοτήτων και εμπειρίας των διοργανωτών. Επιπλέον, το υλικό που παρέχεται στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος επιτρέπει τη χρήση διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας/μάθησης. Κάθε δραστηριότητα - ακόμη και αν περιγράφεται ως διάλεξη στο προτεινόμενο σχέδιο του σεμιναρίου - μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε εργαστήριο για τις ομάδες που προτιμούν μια πιο συμμετοχική προσέγγιση στη μάθηση. Το πρόγραμμα σεμιναρίων μπορεί να συμπληρωθεί με πρόσθετες δραστηριότητες ανάλογα με το τοπικό πλαίσιο, ώστε το σεμινάριο να γίνει ακόμη πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον και να ριζώσει στην τοπική πραγματικότητα. Για παράδειγμα, το GJM στο Βρότλαβ διερεύνησε την πολωνική και γερμανική ιστορία της πόλης και της εβραϊκής κοινότητάς της, και ήταν όμορφα πλαισιωμένο από το περιεχόμενο των ενοτήτων του HANNAH.

Εάν εφαρμοστεί σε μια από τις άλλες χώρες-εταίρους, η έμφαση θα δοθεί σε άλλες κοινότητες. Για παράδειγμα,

- Κατά τη διεξαγωγή ενός σεμιναρίου στην Ελλάδα, το Μέρος Α ασχολείται με την Πολωνία (15 λεπτά), τη Σερβία (15 λεπτά) και τη Γερμανία (15 λεπτά) και το Μέρος Β επικεντρώνεται στην Αθήνα (30 λεπτά).
- Κατά τη διεξαγωγή ενός σεμιναρίου στην Πολωνία, το Μέρος Α ασχολείται με την Ελλάδα (15 λεπτά), τη Σερβία (15 λεπτά) και τη Γερμανία (15 λεπτά) και το Μέρος Β επικεντρώνεται στην Πολωνία (30 λεπτά).
- Κατά τη διεξαγωγή ενός σεμιναρίου στη Σερβία, το Μέρος Α ασχολείται με την Πολωνία (15 λεπτά), την Ελλάδα (15 λεπτά) και τη Γερμανία (15 λεπτά) και το Μέρος Β επικεντρώνεται στη Σερβία (30 λεπτά).
- Κατά τη διεξαγωγή σεμιναρίου στη Γερμανία, το Μέρος Α ασχολείται με την Πολωνία (15 λεπτά), τη Σερβία (15 λεπτά) και την Ελλάδα (15 λεπτά) και το Μέρος Β επικεντρώνεται στη Γερμανία (30 λεπτά).

Προτεινόμενη δομή του εκπαιδευτικού σεμιναρίου και σχεδιασμός των ενοτήτων του:

ΑΠΟΔΟΜΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΚΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ: ΟΙ ΕΒΡΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ, ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Δομή Σεμιναρίου	Οδηγίες για τους εκπαιδευτές σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων	Χρησιμοποιούμενα υλικά και εξοπλισμός
Σύντομοι χαιρετισμοί	Περιλαμβάνουν δραστηριότητες για να δημιουργηθεί μια ομάδα	
	ΜΕΡΟΣ 1: Εβραϊκές ταυτότητες στην Ευρώπη	
Ενότητα 1: Οι εβραϊκές κοινότητες της Ευρώπης Μέρος Α:	Επιλογή α: Ολομέλεια ακούει διαλέξεις για διάφορες ευρωπαϊκές εβραϊκές κοινότητες Επιλογή β: Χωρισμός των συμμετεχόντων σε τέσσερις ομάδες, χρήση διαφορετικών αιθουσών εάν υπάρχουν.	Τέσσερις φορητοί υπολογιστές ή tablet, ένας προβολέας
Εβραίοι στην Πολωνία , 15 λεπτά	Ολομέλεια/Ομάδα Α παρακολουθεί βίντεο για τους Εβραίους στην Πολωνία, κρατά σημειώσεις, συλλέγει ερωτήσεις και σχόλια.	Βιντεοδιάλεξη συνοδευόμενη από μεταφρασμένη παρουσίαση σε Power Point. (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Poland_Part_A_M1)
Εβραίοι στη Σερβία , 15 λεπτά	Ολομέλεια/Ομάδα Β παρακολουθεί βίντεο για τους Εβραίους στη Σερβία, κρατά σημειώσεις, συλλέγει ερωτήσεις και σχόλια.	Βιντεοδιάλεξη συνοδευόμενη από μεταφρασμένη παρουσίαση σε Power Point. (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Serbia_Part_A_M1)
Εβραίοι στο Αμβούργο , 15 λεπτά	Ολομέλεια/Ομάδα Γ παρακολουθεί βίντεο για τους Εβραίους στο Αμβούργο, κρατά σημειώσεις, συλλέγει ερωτήσεις και σχόλια.	Βιντεοδιάλεξη συνοδευόμενη από μεταφρασμένη παρουσίαση σε Power Point. (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Hamburg_Part_A_M1)
Jews in Dresden , 15 min	Ολομέλεια/Ομάδα Γ παρακολουθεί βίντεο για τους Εβραίους στη Δρέσδη, κρατά σημειώσεις, συλλέγει ερωτήσεις και σχόλια.	Βιντεοδιάλεξη συνοδευόμενη από μεταφρασμένη παρουσίαση σε Power Point.

		(Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Dresden_Part_A_M1)
Αναστοχαστική συνάντηση με το ακροατήριο, 20 λεπτά	Συζήτηση στην ολομέλεια / Κάθε ομάδα παρουσιάζει συνοπτικά όσα έμαθε στην ολομέλεια	Πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
Μέρος Β: Ιστορία και παραδόσεις της εβραϊκής κοινότητας της Ελλάδας , 20 λεπτά	Διάλεξη με θέμα τους Εβραίους της Ελλάδας στα ελληνικά.	Παρουσίαση Power Point (HANNAH training material: Greece_Part_B_M1)
Συζήτηση με το ακροατήριο και αυτοαξιολόγηση, 15 λεπτά	Ο συντονιστής μοιράζει ερωτηματολόγια πολλαπλών επιλογών, προκειμένου να γίνει αναστοχασμός πάνω στη διάλεξη και αυτοαξιολόγηση των γνώσεων που αποκτήθηκαν. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να υποβάλουν ερωτήσεις.	Χειρόγραφα ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (Παράρτημα: Φύλλο δραστηριότητας 1), πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
Διάλειμμα για καφέ, 30 λεπτά		
Ενότητα 2: Η χρήση προφορικών μαρτυριών κατά τη διδασκαλία για τον αντισημιτισμό και το Ολοκαύτωμα στην Ευρώπη, Εργαστήριο, (100 λεπτά συνολικά)		
Εισαγωγή (10 λεπτά)	Ο συντονιστής παρέχει εισαγωγικές παρατηρήσεις σχετικά με τη χρήση της προφορικής ιστορίας στην τάξη. Στη συνέχεια, ο συντονιστής χωρίζει την ολομέλεια σε πέντε ομάδες, και κάθε ομάδα λαμβάνει ένα φυλλάδιο με απομαγνητοφωνημένες μαρτυρίες: Ομάδα Α: Αθήνα, Ελλάδα, Ομάδα Β: Αμβούργο, Γερμανία, Ομάδα Γ: Κρακοβία, Πολωνία, Ομάδα Δ: Νόβι Σαντ, Σερβία, Ομάδα Ε: Βερολίνο, Γερμανία.	Χειρόγραφα με απομαγνητοφωνημένες μαρτυρίες από την Ελλάδα, την Πολωνία, τη Σερβία και τη Γερμανία, πίνακας παρουσιάσεων, στυλό (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Greece_M2, Poland_M2, Serbia_M2, Germany_A_M2, Germany_B_M2)

Χρόνος προετοιμασίας (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα διαβάζει τις μαρτυρίες και προετοιμάζει ένα σχέδιο μαθήματος με εργασίες παρατήρησης και δραστηριότητες. Ο συντονιστής απαντά σε ερωτήσεις, αν χρειαστεί.	Χειρόγραφα των απομαγνητοφωνημένων μαρτυριών, σημειωματάριο, στυλό (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Greece_M2, Poland_M2, Serbia_M2, Germany_A_M2, Germany_B_M2)
Παρουσίαση (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα προτεινόμενα σχέδια μαθήματος και τις αντίστοιχες εργασίες. Ο συντονιστής ή/και οι άλλοι συμμετέχοντες διατυπώνουν τα σχόλιά τους.	Πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
	ΜΕΡΟΣ 2: Κατανοώντας του σύγχρονου ευρωπαϊκού αντισημιτισμού	
Ενότητα 3: Μέρος Α: Μοντέρνος και σύγχρονος αντισημιτισμός, 15 λεπτά	Ο εισηγητής συστήνει στους συμμετέχοντες πτυχές του ευρωπαϊκού αντισημιτισμού στη Γερμανία, την Πολωνία και τη Σερβία.	Παρουσίαση Power Point (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Germany_Part_A2_M, GDR_Part_A2_M3, Poland_Part_A2_M3, Serbia_Part_A2_M3)
Μέρος Β: Αντισημιτισμός στην Ελλάδα , 30 λεπτά	Ο εισηγητής συστήνει στους συμμετέχοντες πτυχές του αντισημιτισμού στην Ελλάδα	Παρουσίαση Power Point (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Greece_Part_B_M3)
Συνάντηση αναστοχασμού με το ακροατήριο και αξιολόγηση, 15 λεπτά	Ο συντονιστής μοιράζει ερωτηματολόγια πολλαπλών επιλογών, προκειμένου να γίνει αυτοστοχασμός/ αυτοκριτική της διάλεξης και αυτοαξιολόγηση των γνώσεων που αποκτήθηκαν. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να υποβάλουν ερωτήσεις.	Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (Παράρτημα: Φύλλο Δραστηριότητας 2), πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
Ενότητα 4: Αντισημιτισμός: Μαθήματα για το Σήμερα, Εργαστήριο (120 λεπτά συνολικά)	Ο συντονιστής υπογραμμίζει τον αντίκτυπο του ρατσισμού και του αντισημιτισμού στα άτομα	

	και διερευνά τις αντισημιτικές αφηγήσεις.	
Μέρος Α: Βιωματική άσκηση (30 λεπτά σύνολο)		Φυλλάδιο (βλέπε παράρτημα, ενότητα μαθησιακής δραστηριότητας 4)
Μέρος Α: Παρουσίαση της βιωματικής άσκησης (5 λεπτά από τα 30 λεπτά)	Ο συντονιστής περιγράφει τη βιωματική άσκηση, στο πνεύμα της συνειδητής συναίνεσης	Πίνακας παρουσιάσεων
Μέρος Α: Συμμετέχοντας στη δραστηριότητα (5 λεπτά από τα 30 λεπτά)	Οι συμμετέχοντες έχουν στη διάθεσή τους 3 λεπτά για να συμπληρώσουν το έντυπο. Πρέπει να γράψουν πέντε χαρακτηριστικά που περιγράφουν τον εαυτό τους. Ο συντονιστής τους ζητά να διαγράψουν ένα προς ένα τα χαρακτηριστικά που είχαν επιλέξει οι συμμετέχοντες μέχρι να μείνει ένα.	Φυλλάδιο της μαθησιακής δραστηριότητας M4 (βλ. παράρτημα, ενότητα μαθησιακής δραστηριότητας 4), σημειωματάριο, στυλό
Μέρος Α: Απολογισμός και αναστοχασμός της δραστηριότητας (20 από τα 30 λεπτά)	Ο συντονιστής κάνει απολογισμό και επεξεργάζεται τη δραστηριότητα. Ο διαμεσολαβητής καθοδηγεί μια συζήτηση παρατηρώντας πώς κάθε συμμετέχων έχει επιλέξει διαφορετικά χαρακτηριστικά. Ο στόχος είναι να αναδείξει τη δυσάρεστη διαδικασία "συμπίεσης" των ατόμων σε ένα χαρακτηριστικό και να δείξει πώς η αναγωγή των ανθρώπων σε ένα μόνο χαρακτηριστικό μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις και στερεοτυπικές προκαταλήψεις.	Σημειωματάριο, στυλό
Μέρος Β: Χρόνος Προετοιμασίας (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα διαβάζει το υλικό για τον αντισημιτισμό και προετοιμάζει ένα σχέδιο μαθήματος με εργασίες παρατήρησης και δραστηριότητες. Ο διαμεσολαβητής απαντά σε ερωτήσεις, αν χρειαστεί.	Φυλλάδια με αντισημιτικό υλικό, σημειωματάριο, στυλό (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Module_4_All_Material)

Παρουσίαση (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα προτεινόμενα σχέδια μαθημάτων και τις εργασίες της. Ο συντονιστής ή/και οι άλλοι συμμετέχοντες διατυπώνουν τα σχόλιά τους.	Πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
	ΜΕΡΟΣ 3: Προσεγγίζοντας το Ολοκαύτωμα	
Ενότητα 5: Εβραίοι στην κατεχόμενη από τους Ναζί Ευρώπη Μέρος Α: Ευρωπαϊκές πόλεις εν μέσω του Ολοκαυτώματος, 15 λεπτά	Ο εισηγητής συστήνει στους συμμετέχοντες πτυχές των διώξεων και των δολοφονιών των εβραϊκών πληθυσμών στη Γερμανία, την Πολωνία και τη Σερβία.	Παρουσίαση Power Point (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: All_Countries_M5_A1, Germany_M5_A2, Poland_M5_A2, Serbia_M5_A2)
Μέρος Β: Εβραίοι στην Ελλάδα, 1941-1944, 30 λεπτά	Ο εισηγητής συστήνει στους συμμετέχοντες πτυχές των διώξεων και της δολοφονίας των εβραϊκών πληθυσμών στην Ελλάδα	Παρουσίαση Power Point (Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Greece_M5_A2)
Συνεδρίαση αναστοχασμού με το ακροατήριο και αξιολόγηση, 15 λεπτά	Ο συντονιστής μοιράζει ερωτηματολόγια πολλαπλών επιλογών προκειμένου να γίνει αυτοστοχασμός της διάλεξης και αυτοαξιολόγηση των γνώσεων που αποκτήθηκαν. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να υποβάλουν ερωτήσεις.	Έντυπα ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (Παράρτημα: Φύλλο δραστηριότητας 3), πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
Διάλειμμα για καφέ, 20 λεπτά		
Ενότητα 6: Διδάσκοντας για τον Αντισημιτισμό μέσω των Τεχνών, Εργαστήριο, 120 λεπτά		
Χρόνος Προετοιμασίας (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα μελετά το υλικό των έργων τέχνης και προετοιμάζει ένα σχέδιο μαθήματος με εργασίες και δραστηριότητες παρατήρησης. Ο διαμεσολαβητής απαντά σε ερωτήσεις, αν χρειαστεί.	Έντυπα με το υλικό των έργων τέχνης από την Ελλάδα, τη Γερμανία, την Πολωνία και τη Σερβία-σημειωματάριο, στυλό, tablet

		(Εκπαιδευτικό υλικό HANNAH: Germany_M6, Greece_M6_Holocaust_Art, Greece_M6_Movies, Poland_M6, Serbia_M6)
Παρουσίαση (45 λεπτά)	Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα προτεινόμενα σχέδια μαθήματος και τις αντίστοιχες εργασίες. Ο συντονιστής ή/και οι άλλοι συμμετέχοντες διατυπώνουν τα σχόλιά τους.	Πίνακας παρουσιάσεων, στυλό
Αξιολόγηση (10 λεπτά)	Τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης διανέμονται στους συμμετέχοντες, ώστε οι διοργανωτές να γνωρίζουν και να κατανοούν τι λειτούργησε καλύτερα και τι όχι.	Ερωτηματολόγια αξιολόγησης
Τελικές παρατηρήσεις, 15 λεπτά		Πίνακας παρουσιάσεων

Γλώσσες

Αυτό το εκπαιδευτικό σεμινάριο μπορεί να πραγματοποιηθεί στις ακόλουθες γλώσσες:

- Αγγλικά
- Γερμανικά
- Ελληνικά
- Πολωνικά
- Σερβικά

Χαρτογράφηση του προγράμματος

<p>Ενότητες</p> <p>Αποτελέσματα</p>		
<p>Ενότητα 1: Οι εβραϊκές κοινότητες της Ευρώπης</p>	<p>Μαθαίνοντας βασικά στοιχεία της εβραϊκής ιστορίας στη σύγχρονη εποχή στη Γερμανία, τη Σερβία, την Πολωνία και την Ελλάδα.</p>	<p>Εξοικείωση με τις πολλαπλές εβραϊκές ιστορίες και παραδόσεις</p>
	<p>Επίπεδο: Εισαγωγικό Έμφαση: Ελαφριά Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>	<p>Επίπεδο: Εισαγωγικό Έμφαση: Ελαφριά Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>
<p>Ενότητα 2: Η χρήση προφορικών μαρτυριών κατά τη διδασκαλία για το Ολοκαύτωμα στην Ευρώπη</p>	<p>Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι ιστορικοί συλλέγουν, αξιολογούν και διαμορφώνουν ιστορικές πηγές σε ιστορικές αφηγήσεις και γεγονότα.</p>	<p>Κατανόηση και αναγνώριση της αντισημιτικής γλώσσας και των αντισημιτικών ενεργειών στο παρελθόν και στο παρόν.</p>
	<p>Επίπεδο: Μέτριο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>	<p>Επίπεδο: Μέτριο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>
<p>Ενότητα 3: Μοντέρνος και σύγχρονος αντισημιτισμός</p>	<p>Επεξήγηση των ιστορικών και ιδεολογικών ριζών καθώς και της εξέλιξης του αντισημιτισμού.</p>	<p>Προσδιορισμός και αμφισβήτηση του αντισημιτισμού</p>
	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>
<p>Ενότητα 4: Αντισημιτισμός: Μαθήματα για το Σήμερα</p>	<p>Κατανόηση της πολλαπλότητας των ταυτοτήτων</p>	<p>Κατάρτιση αντισημιτικών μύθων</p>
	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>
<p>Ενότητα 5: Εβραίοι στην κατεχόμενη από τους Ναζί Ευρώπη</p>	<p>Εκμάθηση της σύνθετης ιστορίας του Ολοκαυτώματος σε διάφορες χώρες</p>	<p>Διάδοση γνώσεων σχετικά με την εβραϊκή ιστορία και το Ολοκαύτωμα</p>
	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Μέτρια Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Μέτρια Αξιολόγηση: Συζήτηση και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής</p>
<p>Ενότητα 6: Διδασκαλία για τον αντισημιτισμό μέσω των τεχνών</p>	<p>Εκτίμηση της διαρκούς ανάγκης της κριτικής σκέψης και της επιβλητικής δύναμης της συμβολικής γλώσσας</p>	<p>Ανάδειξη της επιβραβευτικής σημασίας της συναισθηματικής νοημοσύνης για την υλοποίηση του ρόλου τους όχι μόνο ως επαγγελματίες αλλά και ως ενεργοί πολίτες</p>
	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>	<p>Επίπεδο: Προχωρημένο Έμφαση: Ισχυρή Αξιολόγηση: Ανατροφοδότηση</p>

Στρατηγικές αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του προγράμματος

Η αξιολόγηση και η ανατροφοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για το ερώτημα πώς μπορούμε να βελτιώσουμε και να μεταμορφώσουμε τη διδασκαλία και τη μάθηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο πρόγραμμα σεμιναρίων HANNAH αποφασίσαμε να ενσωματώσουμε μια αξιολόγηση των γνώσεων των συμμετεχόντων μέσω ερωτηματολογίων πολλαπλών επιλογών, προκειμένου να αξιολογήσουμε το επίπεδο γνώσεων των συμμετεχόντων σχετικά με τα βασικά στοιχεία για την ευρωπαϊκή εβραϊκή ιστορία και το Ολοκαύτωμα, καθώς και για το ευρύ φάσμα των αντισημιτικών στερεοτύπων (Ενότητες 1, 3 και 5).

Οι συμμετέχοντες αναμένεται να επιλέξουν μία από τις επιλογές πολλαπλών απαντήσεων. Τα πλεονεκτήματα των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής είναι τα εξής: α. Είναι απλές και δεν είναι χρονοβόρες, β. Βοηθούν τους συντονιστές να κατανοήσουν το επίπεδο γνώσεων μεταξύ των συμμετεχόντων και να προσαρμόσουν ανάλογα την ανατροφοδότησή τους, γ. Βοηθούν τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν το δικό τους επίπεδο γνώσεων (βλ. Παράρτημα Φύλλων Δραστηριοτήτων: 1, 3, 5).

Σε όλες τις άλλες Ενότητες (2, 4 και 6) οι εταίροι απόφασισαν ότι η ανατροφοδότηση είναι η κατάλληλη μέθοδος αξιολόγησης, καθώς οι συμμετέχοντες θα δημιουργούσαν τα δικά τους εκπαιδευτικά προϊόντα με βάση το παρεχόμενο υλικό. Οι συμμετέχοντες πρέπει να γνωρίζουν πόσο καλά ή όχι αποδίδουν στη μάθησή τους. Η ανατροφοδότηση έχει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Με τον όρο "ανατροφοδότηση" εννοούμε τα σχόλια και τις συνεισφορές που δίνουν οι διδάσκοντες, οι εισηγητές και οι συντονιστές σε όλους τους συμμετέχοντες σχετικά με την εργασία τους. Δημιουργήσαμε μια συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση που υποστηρίζει τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν σύνθετη κατανόηση και που αυξάνει τη μάθησή τους αξιοποιώντας προηγούμενες εμπειρίες. Η χρήσιμη ανατροφοδότηση είναι μια ισορροπημένη συνεργασία μεταξύ του συντονιστή του εργαστηρίου και των συμμετεχόντων και, όπου είναι δυνατόν, η διαδικασία θα πρέπει να ενθαρρύνει τον διάλογο σχετικά με την εργασία των συμμετεχόντων και τις ενέργειές τους για βελτίωση (Winstone et al, 2017- Nicol, 2010).

Ως κατευθυντήριες γραμμές για τις πρακτικές ανατροφοδότησης, οι Εταίροι επέλεξαν τους προτεινόμενους από τον Wiggins (2012) βασικούς τρόπους που μπορούν να κάνουν οποιαδήποτε ανατροφοδότηση πιο αποτελεσματική. Σύμφωνα με τον Wiggins, η ανατροφοδότηση πρέπει:

- Να αναφέρεται στους στόχους
- Να είναι χειροπιαστή και διαφανής
- Να δίνει τη δυνατότητα ανάληψης δράσης
- Ναι είναι φιλική προς τον χρήστη (συγκεκριμένη και εξατομικευμένη)
- Ναι γίνεται την κατάλληλη στιγμή/έγκαιρη
- Ναι είναι συνεχής

Συνεκτικές μαθησιακές προσεγγίσεις

Η συνεκτική μάθηση πραγματοποιείται όταν οι μαθησιακές παρεμβάσεις και οι γνώσεις στηρίζονται διαδοχικά η μία στην άλλη ή αλληλοσυμπληρώνονται και ενισχύονται μεταξύ τους για να δημιουργήσουν ένα σχετικό και συνεκτικό εκπαιδευτικό ταξίδι. Τα οφέλη της συνεκτικής μάθησης περιλαμβάνουν υψηλότερη δέσμευση των μαθητών, μεγαλύτερη αποδοτικότητα, κοινή κατανόηση και βελτιωμένη αποτελεσματικότητα (<https://www.hemsleyfraser.com/>).

Το Πρόγραμμα Επιμορφωτικών Σεμιναρίων HANNAH σχεδιάστηκε για την επίτευξη οριζόντιας συνοχής. Όταν ένα πρόγραμμα σπουδών είναι οριζόντια συνεκτικό, η μάθηση από μια παρέμβαση ταιριάζει και υποστηρίζει το περιεχόμενο άλλων μαθησιακών επιλογών στο συγκεκριμένο επίπεδο. Με άλλα λόγια, όλοι οι μαθησιακοί στόχοι σε κάθε στάδιο φέρουν συνεπή μηνύματα και ο καθένας έχει ροή, ενισχύει και συμπληρώνει τους άλλους.

Οι εταίροι επέλεξαν μια δομή σε τρία μέρη που εστιάζουν σε τρία θέματα: Εβραϊκή Ιστορία, Αντισημιτισμός και Ολοκαύτωμα. Κάθε συνεδρίαση περιλαμβάνει δύο ενότητες, μία θεωρητική και μία εργαστηριακή. Αυτή η εναλλαγή μεταξύ μιας ακαδημαϊκής διάλεξης για το θέμα και ενός εφαρμοσμένου εργαστηρίου θεωρείται η κατάλληλη μέθοδος για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος με στόχο την ενημέρωση, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη μακρά ιστορία των εβραϊκών κοινοτήτων στην Ελλάδα, τη Σερβία, τη Γερμανία και την Πολωνία, τις διαφορετικές τύχες τους κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Ολοκαυτώματος και την περίοδο αποκατάστασης που ακολούθησε, μέχρι σήμερα, για την ενίσχυση της γνώσης και της μνήμης. Αν και δίνεται έμφαση στον αντισημιτισμό και στον τρόπο κατάρριψης των αντισημιτικών μύθων, οι εταίροι πιστεύουν ότι αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την προηγούμενη γνώση της βασικής Ευρωπαϊκής Εβραϊκής Ιστορίας, ενώ παράλληλα είναι αυτονόητο ότι η αντισημιτική ιδεολογία και πρακτική έφτασε στο απόλυτο αποκορύφωμά της κατά το Ολοκαύτωμα. Ως εκ τούτου, το Πρόγραμμα Σεμιναρίων χρησιμοποιεί μαθήματα από το Ολοκαύτωμα για να συζητήσει το ρατσισμό και τον αντισημιτισμό τότε και τώρα, προκειμένου να εμπνεύσει την ενεργό και δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και να ενθαρρύνει τις αξίες της κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας σε όλους τους συμμετέχοντες.

Προκειμένου να βοηθήσει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, να κατανοήσουν σε βάθος τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της ταυτότητας ενός ατόμου, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την κατάρριψη κάθε είδους στερεοτύπων, οι εταίροι επέλεξαν να πραγματοποιήσουν μια βιωματική άσκηση μάθησης. Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να γράψουν πέντε σημαντικά χαρακτηριστικά που περιγράφουν τον εαυτό τους και στη συνέχεια τους ζητείται να τα διαγράψουν ένα προς ένα μέχρι να μείνει μόνο ένα. Η διαδικασία αυτή έχει σημαντικό αντίκτυπο, καθώς ξεδιπλώνει τον πλουραλισμό των ταυτοτήτων που μπορεί να έχει ένα άτομο (εθνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, έμφυλες, επαγγελματικές κ.λπ.) και πώς αυτές επηρεάζουν μια κοινωνία. Η σημασία της βιωματικής μάθησης αναφέρεται στη μάθηση που αξιοποιεί την εμπειρία του μαθητή ως βάση, η οποία, με τη σειρά της, πρακτικά συνεπάγεται μια ενεργητική και προσωπική προσέγγιση της μάθησης (βλ. παράρτημα: Δραστηριότητα Μάθησης Ενότητα 4, με λεπτομερή περιγραφή).

Ομάδα – Στόχος

Τα δια ζώσης εκπαιδευτικά σεμινάρια μπορούν να απευθυνθούν σε καθηγητές σχολείων, μουσειοπαιδαγωγούς, βιβλιοθηκονόμους και αρχειονόμους, καθώς και σε ΜΚΟ, εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και ιστορικών ιδρυμάτων που επιθυμούν να μάθουν περισσότερα για την εβραϊκή ιστορία, τον αντισημιτισμό και το Ολοκαύτωμα και να αποτρέψουν τη διαρκή προώθηση αντισημιτικών μύθων. Όσον αφορά τους επαγγελματίες των μουσείων και των βιβλιοθηκών, το Πρόγραμμα Σεμιναρίων HANNAH τους παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία και εκπαιδευτικά προγράμματα για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα προαναφερθέντα θέματα.

Ο ιδανικός υποψήφιος για να παρακολουθήσει αυτό το εκπαιδευτικό σεμινάριο είναι ένας ενεργός εκπαιδευτικός της Ιστορίας, της Γλώσσας, της Πολιτικής Αγωγής, της Φιλοσοφίας, της Κοινωνιολογίας, καθώς και βιβλιοθηκονόμοι, κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά από σχολικές και πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες και μουσειοπαιδαγωγοί, οι οποίοι σχεδιάζουν και προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα για νέους στα ιδρύματά τους.

Παράρτημα

Δραστηριότητα 1 – Ενότητα 1

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Δρέσδη, Γερμανία

1. Πόσο παλιά είναι η ιστορία των Εβραίων της Γερμανίας;

- α. 1700 ετών
- β. 1000 ετών
- γ. 500 ετών
- δ. 200 ετών

2. Τι κρυβόταν πίσω από το πρώτο αντιεβραϊκό πογκρόμ στη Δρέσδη;

- α. Ένας πόλεμος
- β. Η πανώλη
- γ. Μια επανάσταση
- δ. Οι Ναζί

3. Πότε επανήλθε η εβραϊκή ζωή στη Δρέσδη μετά από πολλά έτη απουσίας πριν τη σύγχρονη εποχή;

- α. Την εποχή της Μεταρρύθμισης
- β. Την εποχή του Μπαρόκ
- γ. Την εποχή του Διαφωτισμού
- δ. Τη βιομηχανική εποχή

4. Πότε ολοκληρώθηκε η Συναγωγή Σέμπερ;

- α. 1780
- β. 1800
- γ. 1840
- δ. 1880

5. Πότε καταστράφηκε η παλιά συναγωγή από τους ναζί;

- α. 1933
- β. 1938
- γ. 1944
- δ. 1989

Πολωνία

6. Η ιστορία των Εβραίων της Πολωνίας έχει διάρκεια

- α. 1000 ετών

- β. 800 ετών
- γ. 500 ετών
- δ. 200 ετών

7. Ποια ήταν η μεγαλύτερη τραγωδία για τον εβραϊκό πληθυσμό κατά τον 17ο αιώνα στην Πολωνία;

- α. Η εκδίωξη από τη δυτική Πολωνία
- β. Η εξέγερση των Κοζάκων
- γ. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ανατολική Πολωνία
- δ. Η αναίρεση της νομιμότητας του Ιουδαϊσμού στο Βασίλειο της Πολωνίας

8. Πού γεννήθηκε το κίνημα του Χασιδισμού;

- α. Στη Γερμανία
- β. Στην Ανατολική Πολωνία (σημερινή Ουκρανία)
- γ. Στην Κρακοβία
- δ. Στο Βρότσουαφ (Wrocław)

9. Μετά τον διαμελισμό της, πόσα χρόνια πέρασαν ως την επανεμφάνιση της Πολωνίας στους ευρωπαϊκούς χάρτες;

- α. 300
- β. 223
- γ. 23
- δ. 123

10. Πότε πραγματοποιήθηκε μια μεγάλη αντισημιτική εκστρατεία, με πρωτοβουλία της κομμουνιστικής κυβέρνησης;

- α. 1945
- β. 1946
- γ. 1968
- δ. 1989

Αμβούργο, Γερμανία

11. Από πού προέρχονταν οι πρώτοι Εβραίοι του Αμβούργου;

- α. Ισπανία
- β. Ρωσία
- γ. Πολωνία
- δ. Πορτογαλία

12. Πότε απέκτησαν ισονομία οι Εβραίοι της Γερμανίας;

- α. Το 1919
- β. Το 1871
- γ. Το 1989

δ. Το 1991

13. Γιατί ο πληθυσμός των Εβραίων του Αμβούργου αυξήθηκε από το 1991 και εξής;

- α. Χιλιάδες Ισραηλινοί μετανάστευσαν στο Αμβούργο
- β. Ιρανοί Εβραίοι εγκατέλειψαν τη χώρα τους
- γ. Εγκαταστάθηκαν εκεί Εβραίοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση
- δ. Εγκαταστάθηκαν εκεί Εβραίοι από τη Γαλλία

14. Πότε άρχισαν οι πρώτοι εκτοπισμοί Εβραίων;

- α. Τον Οκτώβριο του 1941
- β. Τον Δεκέμβριο του 1941
- γ. Τον Νοέμβριο του 1939
- δ. Τον Μάρτιο του 1942

15. Πόσα γκέτο υπήρχαν στο Αμβούργο;

- α. 1
- β. 2
- γ. 3
- δ. κανένα

Σερβία

16. Η πιο πολυπληθής ομάδα Εβραίων στη Σερβία ήταν:

- α. Ναζαρηνοί
- β. Σεφαραδίτες
- γ. Ασκεναζί
- δ. Μακκαβαίοι

17. Πόσες συναγωγές υπήρχαν στην περιοχή της Βοϊβοντίνια;

- α. 78
- β. 58
- γ. 37
- δ. 20

18. Η δεύτερη σε μέγεθος ευρωπαϊκή συναγωγή βρίσκεται στην πόλη:

- α. Νόβι Σαντ
- β. Βελιγράδι
- γ. Σουμπότιτσα (Subotica)
- δ. Ζρένιανιν (Zrenjanin)

19. Οι Εβραίοι της Σερβίας θεωρούσαν τους εαυτούς τους και δήλωναν:

- α. Οθωμανοί
- β. Εβραίοι των Βαλκανίων
- γ. Σιωνιστές
- δ. Σέρβοι που πίστευαν στη θρησκεία του Μωυσή

20. Ο Ντανίλο Κις ήταν Σερβοεβραίος:

- α. Μουσικοσυνθέτης
- β. Μυθιστοριογράφος, δοκιμιογράφος και μεταφραστής
- γ. Σκηνοθέτης και σεναριογράφος
- δ. Φιλόσοφος και δημοσιογράφος

Ελλάδα

21. Πώς λέγονται οι Εβραίοι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας;

- α. Ασκενάζι
- β. Σεφαραδίτες
- γ. Ρωμανιώτες
- δ. Μιζραχίμ

22. Η πλειοψηφία των Σεφαρδικών Εβραίων στα ελληνικά εδάφη εγκαταστάθηκαν:

- α. Στα Ιωάννινα
- β. Στην Κρήτη
- γ. Στην Αθήνα
- δ. Στη Θεσσαλονίκη

23. Ποια ήταν η μεγαλύτερη εβραϊκή κοινότητα στο ελληνικό κράτος πριν το 1866;

- α. Της Αθήνας
- β. Της Κέρκυρας
- γ. Της Χαλκίδας
- δ. Του Βόλου

24. Για ποιο λόγο το 1891 είναι σημαντικό για την ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα;

- α. Υπόθεση Πατσίφικο στην Αθήνα
- β. Κατηγορίες για ανθρωποθυσίες στην Κέρκυρα
- γ. Πογκρόμ στη Συνοικία Κάμπελ στη Θεσσαλονίκη
- δ. Αντισημιτικές ταραχές στην Κέρκυρα και Ζάκυνθο

25. Από πού ξεκίνησαν οι εκτοπισμοί των Ελλήνων Εβραίων το 1943;

- α. Από την Ιταλική Ζώνη Κατοχής
- β. Από τη Βουλγαρική Ζώνη Κατοχής
- γ. Από τη Γερμανική Ζώνη Κατοχής
- δ. Από τη Θεσσαλονίκη

Δραστηριότητα 2 – Ενότητα 3

Ελλάδα

1. Τα αντιεβραϊκά επεισόδια του 1891 συνέβησαν:
 - α. στη Θεσσαλονίκη.
 - β. στα νησιά του Ιονίου (Κέρκυρα και Ζάκυνθο).
 - γ. στη Θεσσαλία.
 - δ. στην Αθήνα.

2. Η εβραϊκή συνοικία της Θεσσαλονίκης κάηκε το:
 - α. 1891
 - β. 1940
 - γ. 1917
 - δ. 1912

3. Πώς λέγεται το νεοναζιστικό κόμμα της Ελλάδας που έχει καταδικαστεί ως εγκληματική οργάνωση;
 - α. Χρυσή Αυγή
 - β. Ελληνική Ανατολή
 - γ. Μακελειό
 - δ. Στόχος

4. Τα «Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών» δεν έχουν δημοσιευτεί ποτέ στην Ελλάδα.
 - α. Σωστό
 - β. Λάθος

5. Το κάψιμο του Ιούδα είναι αντισημιτικό έθιμο, γιατί:
 - α. Λάθος, δεν είναι αντισημιτικό έθιμο. Είναι απλά ένα γραφικό παραδοσιακό δρώμενο.
 - β. Το ομοίωμα του Ιούδα καίγεται συνήθως τη Μεγάλη Παρασκευή.
 - γ. Λάθος, δεν είναι αντισημιτικό έθιμο γιατί αναφέρεται απλά στην παραδειγματική τιμωρία των προδοτών γενικότερα.
 - δ. Στη θέση του Ιούδα μπαίνει το ομοίωμα ενός Εβραίου, το οποίο απαγχονίζεται, μαστιγώνεται και/ή καίγεται για την προδοσία του Ιησού, με αναφορές στην αρχαιότερη μορφή αντιεβραϊκού αφηγήματος, αυτού της θεοκτονίας.

Πολωνία

1. Ποιος ήταν ο Ιωάννης Καπιστράνος;

- α. Ιεροξεταστής
- β. Φραγκισκανός μοναχός
- γ. Πολωνός πρίγκηπας που επέτρεψε στους Εβραίους να εγκατασταθούν στην Κρακοβία
- δ. Βασιλιάς της Ιταλίας που έδωσε τους Εβραίους από τη Ρώμη

2. Πότε έγινε το πογκρόμ της Γαλικίας;

- α. 1650
- β. 1783
- γ. 1897
- δ. 1945

3. Τι οδήγησε στο ξέσπασμα του πογκρόμ της Βαρσοβίας το 1881;

- α. Φήμες για βίαιους εξεβραϊσμούς
- β. Φήμες ότι οι Εβραίοι είχαν δηλητηριάσει τα πηγάδια
- γ. Φήμη ότι οι Εβραίοι είχαν πυρπολήσει μια εκκλησία
- δ. Ένα πασχαλινό κήρυγμα

4. Πότε έγινε το πογκρόμ του Κιέλτσε;

- α. το 1945
- β. το 1946
- γ. το 1968
- δ. το 1989

5. Στην Κρακοβία, όταν χρησιμοποιούν τις εκφράσεις «Οι Άγιοι Τόποι» και «ο εκλεκτός λαός» αναφέρονται σε:

- α. Τοπική ποδοσφαιρική ομάδα
- β. Την εβραϊκή συνοικία που είναι γνωστή ως Καζμίερς
- γ. Τίτλους προπολεμικών εβραϊκών εφημερίδων
- δ. Τα ονόματα των πιο γνωστών εβραϊκών σωματείων

Σερβία

1. Ποιος ήταν ο Μίλαν Νέντιτς;

- α. Διάσημος Σέρβος ποδοσφαιριστής που έγινε γνωστός για τις επιδόσεις του στο Μουντιάλ του 1930 στην Ουρουγουάη.
- β. Πιλότος

- γ. Πρόεδρος της Σερβικής δοσιλογικής κυβέρνησης κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.
- δ. Μυθιστοριογράφος

2. Ποιος ήταν ο Ντιμίτρι Λιότιτς;

- α. Διάσημος συνθέτης χορωδιακής μουσικής.
- β. Ρεπόρτερ στην καθημερινή σερβική εφημερίδα «Πολίτικα»
- γ. Αρχηγός της φασιστικής οργάνωσης «Ζμπορ»
- δ. Διάσημος ποδοσφαιριστής

3. Τι σημαίνει «Judenfrei»;

- α. Σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται η είσοδος σε Εβραίους. Κατά τη διάρκεια του Ναζισμού πινακίδες με αυτό το σήμα υπήρχαν στις εισόδους πολλών κτιρίων και πάρκων.
- β. Ναζιστικός όρος που δηλώνει μια περιοχή που έχει «καθαριστεί» από την εβραϊκή παρουσία, μετά τον εκτοπισμό ή/και δολοφονία όλων των Εβραίων που ζούσαν εκεί.
- γ. Ελευθερία για τους Εβραίους.

4. Τι αποτελεί διαστρέβλωση του Ολοκαυτώματος;

- α. Η άρνηση ότι συνέβη το Ολοκαύτωμα
- β. Η προσπάθεια να δικαιολογηθεί, ελαχιστοποιηθεί ή διαστρεβλωθεί η ιστορική πραγματικότητα σχετικά με το Ολοκαύτωμα
- γ. Η αναφορά στο Ολοκαύτωμα πολλές φορές σε ένα κείμενο
- δ. Όταν κάποιος μιλάει για το Ολοκαύτωμα.

5. Ποιος έχει την νομική ευθύνη να αντιδράσει αν συμβεί αντισημιτικό επεισόδιο στο σχολείο;

- α. Η τοπική Εβραϊκή κοινότητα.
- β. Οι γονείς των εμπλεκόμενων μαθητών.
- γ. Η διεύθυνση του σχολείου.
- δ. Η Αστυνομία.

Γερμανία

1. Ποια κακόβουλη κατηγορία εναντίον των Εβραίων δεν είναι συνδεδεμένη με τον αντιεβραϊσμό;

- α. συκοφαντία του αίματος
- β. δηλητήριο σε πηγάδι
- γ. τάση για παγκόσμια κυριαρχία
- δ. βανδαλισμός

- 2. Τι σημαίνει «δευτερεύων αντισημιτισμός»;**
- α. αντισημιτισμός εναντίον των απογόνων του Ολοκαυτώματος
 - β. αντισημιτισμός που προκύπτει από την ενοχή των Γερμανών για το Ολοκαύτωμα
 - γ. αριστερός αντισημιτισμός
 - δ. αντισημιτισμός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- 3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της διαστρέβλωσης του Ολοκαυτώματος; (πολλαπλές απαντήσεις)**
- α. Οι Εβραίοι κατηγορούνται για την γενοκτονία τους
 - β. Μείωση του αριθμού των θυμάτων του Ολοκαυτώματος
 - γ. Συνειδητές προσπάθειες για να μειωθεί ο αντίκτυπος του Ολοκαυτώματος
 - δ. Άρνηση της ιστορικής πραγματικότητας και της έκτασης του εγκλήματος
- 4. Ποιες δηλώσεις κριτικής απέναντι στο Ισραήλ μπορούν να θεωρηθούν αντισημιτικές: (πολλαπλές απαντήσεις)**
- α. Αυτό που κάνει το Ισραήλ στους Παλαιστίνιους σήμερα είναι το ίδιο με τη συστηματική εξόντωση των Εβραίων από τους Ναζί κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου
 - β. Ο Νετανιάχου είναι ένας μοχθηρός πολιτικός
 - γ. Το Ισραήλ σκοτώνει μωρά
 - δ. Το Ισραήλ προκαλεί τον αντισημιτισμό σε όλο τον κόσμο
- 5. Ποια ήταν/είναι η πιο συνηθισμένη αντισημιτική έκφραση κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων εναντίον των μέτρων κατά της πανδημίας Covid-19; (πολλαπλές απαντήσεις)**
- α. Σύγκριση της γερμανικής κυβέρνησης με τη ναζιστική νομοθεσία
 - β. Η εμπλοκή του Ισραήλ στο ξέσπασμα της πανδημίας
 - γ. Ονοματίζοντας την πανδημία ως «εβραϊκή πανούκλα»
 - δ. Ευτελίζοντας το Ολοκαύτωμα

Ανατολική Γερμανία

1. Πόσοι Εβραίοι ζούσαν στη σοβιετική ζώνη της Γερμανίας στα τέλη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου;

- α. 10500
- β. 4500
- γ. 6500
- δ. 500

2. Ποιο ήταν το πολιτικό παρελθόν πολλών από τους Εβραίους που ήρθαν στην Ανατολική Γερμανία μετά τον πόλεμο;

- α. Ήταν Κομμουνιστές
- β. Ήταν Σιωνιστές
- γ. Ήταν Συντηρητικοί
- δ. Ήταν Καπιταλιστές

3. Πότε έγινε η δίκη Σλάνσκι στην Τσεχοσλοβακία;

- α. 1948
- β. 1952
- γ. 1968
- δ. 1989

4. Στο κυρίαρχο αφήγημα της Ανατολικής Γερμανίας, η ανάδυση του Φασισμού οφειλόταν:

- α. στον Αντισημιτισμό
- β. στον Γερμανικό λαό
- γ. στον Καπιταλισμό
- δ. στον Χίτλερ

5. Στην Ανατολικογερμανική προπαγάνδα ενάντια στο Ισραήλ, ποιο επιχειρήμα ΔΕΝ αποτελούσε αντισημιτικό στερεότυπο;

- α. Η σύγκριση του Ισραήλ με τη Ναζιστική Γερμανία
- β. Η ίδρυση του Ισραήλ είναι ιμπεριαλιστικό σχέδιο των ΗΠΑ
- γ. Η Ισραηλιτική οικονομική ολιγαρχία ελέγχει την πολιτική των ΗΠΑ
- δ. Η παγκόσμια Σιωνιστική προπαγανδιστική μηχανή δημιουργεί συνωμοσίες

Δραστηριότητα 3 – Ενότητα 5

**Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
Πολωνία**

1. Τι ποσοστό των Εβραίων της Πολωνίας επέζησε από το Ολοκαύτωμα;

- α. 30%
- β. 50%
- γ. 90%
- δ. 10%

2. Από την 1η Δεκεμβρίου του 1939 όλοι οι Εβραίοι άνω των 10 ετών στην κατεχόμενη πολωνικά εδάφη ήταν υποχρεωμένοι να φέρουν:

- α. Περιβραχιόνιο με γαλάζιο Άστρο του Δαβίδ.
- β. Ειδικό εβραϊκό διαβατήριο.
- γ. Ένα κίτρινο άστρο του Δαβίδ ραμμένο στα ρούχα τους.
- δ. Ειδικά καπέλα.

3. Η εξέγερση στο Γκέτο της Βαρσοβίας έγινε τον:

- α. Τον Απρίλιο του 1940.
- β. Τον Δεκέμβριο του 1941.
- γ. Τον Απρίλιο του 1943.
- δ. Τον Ιούνιο του 1944.

4. Οι περισσότεροι Πολωνοί Εβραίοι επιβίωσαν στην:

- α. Γαλλία
- β. ΕΣΣΔ
- γ. Ουγγαρία
- δ. Σλοβακία

5. Ποιος απονέμει το ειδικό παράσημο του «Δικαίου των Εθνών»;

- α. Το Ινστιτούτο Γιαντ Βασέμ στην Ιερουσαλήμ.
- β. Το Πολωνικό Κοινοβούλιο
- γ. Η Ένωση Εβραϊκών Κοινοτήτων Πολωνίας
- δ. Η γερμανική κυβέρνηση

Ελλάδα

1. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, το μεγαλύτερο ποσοστό Ελλήνων Σεφαρδικών Εβραίων ζούσε:

- α. Στη βουλγαρική και την ιταλική ζώνη κατοχής.
- β. Στην ιταλική ζώνη κατοχής.
- γ. Στη βουλγαρική ζώνη.
- δ. Στη γερμανική ζώνη κατοχής.

2. Ποιοι αξιωματικοί των Ες-Ες συνέδεσαν το όνομά τους με την εφαρμογή της «Τελικής Λύσης» στην Ελλάδα;

- α. Οι Adolf Eichmann, Alois Brunner, Dieter Wisliceny, Rolf Günter και Jürgen Stroop.
- β. Μόνο ο Adolf Eichmann.
- γ. Οι Alois Brunner, Dieter Wisliceny και Jürgen Stroop.
- δ. Μόνο ο Max Merten.

3. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, οι περισσότεροι Έλληνες/Ελληνίδες Εβραίοι/ες:

- α. Εκτοπίστηκαν στο συγκρότημα στρατοπέδων του Άουσβιτς.
- β. Δολοφονήθηκαν στο Μπιρκενάου και την Τρεμπλίγκα.
- γ. Εκτοπίστηκαν στο κέντρο θανάτου της Τρεμπλίγκα.
- δ. Δολοφονήθηκαν σε μαζικές εκτελέσεις.

4. Οι περισσότεροι Έλληνες Εβραίοι διασώθηκαν, το κατόρθωσαν γιατί:

- α. Κρύβονταν.
- β. Πολέμησαν στις τάξεις του ΕΑΜ.
- γ. Κατάφεραν να αποκτήσουν ψεύτικες ταυτότητες.
- δ. Δραπέτευσαν στην Τουρκία κι από εκεί στη Μέση Ανατολή.

5. Οι γερμανικές διαταγές που εκδόθηκαν τον Φεβρουάριο του 1943 στη Θεσσαλονίκη είχαν ως αποτέλεσμα:

- α. Τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων των Εβραίων
- β. Τον εγκλεισμό του εβραϊκού πληθυσμού σε γκέτο
- γ. Τη γκετοποίηση και στιγματισμό των Εβραίων, τη στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και τη λεηλασία των περιουσιών τους.
- δ. Την υποχρέωση των Εβραίων να φορούν το κίτρινο άστρο.

Γερμανία

1. Ποια ήταν η ημερομηνία μετά την οποία όλοι οι Εβραίοι της Γερμανίας άνω των 6 ετών ήταν υποχρεωμένοι να φορούν το κίτρινο άστρο;

- α. 1 Απριλίου 1933
- β. 15 Σεπτεμβρίου 1935
- γ. 12 Νοεμβρίου 1938
- δ. 19 Σεπτεμβρίου 1941

2. Ποια ήταν η κωδική ονομασία που δόθηκε στη συστηματική δολοφονία όλων των Εβραίων και των Ρομά κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στην περιοχή της γερμανικής Γενικής Διακυβέρνησης στα κατεχόμενα πολωνικά εδάφη;

- α. Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα
- β. Επιχείρηση Ράινχαρντ
- γ. Επιχείρηση Βάνζεε
- δ. Δράση «T4»

3. Πότε λήφθηκε η απόφαση για τη δολοφονία όλων των Εβραίων της Ευρώπης;

- α. Στη διάσκεψη της Βάνζεε, στις 20 Ιανουαρίου 1942.
- β. Όταν ο Χίτλερ κατέλαβε την εξουσία, στις 30 Ιανουαρίου 1933.

- γ. Κάποια στιγμή μεταξύ Οκτωβρίου 1941 και Ιανουαρίου 1942.
- δ. Αμέσως μετά τη γερμανική εισβολή στη Σοβιετική Ένωση, στις 22 Ιουνίου 1941.

4. Τα πογκρόμ του Νοεμβρίου 1938 ήταν η απαρχή της μετάβασης της ναζιστικής πολιτικής προς τους Εβραίους, από τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και τον συστηματικό αποκλεισμό από την κοινωνική και πολιτική ζωή σε μια νέα φάση...

- α. εξαναγκασμού σε φυγή και διώξεων.
- β. πλήρους εξόντωσης.
- γ. εκτοπισμών.
- δ. επιβράδυνση των αντισημιτικών δράσεων.

5. Τι περιλάμβαναν οι Νόμοι της Νυρεμβέργης;

- α. Απαγόρευαν στους Εβραίους να ταξιδεύουν στο εξωτερικό.
- β. Τα εβραϊκά πολιτιστικά ιδρύματα έχασαν την υπόστασή τους ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
- γ. Επέτρεψαν στους Ναζί να απολύουν Εβραίους και πολιτικώς ανεπιθύμητα πρόσωπα από τον δημόσιο τομέα.
- δ. Απαγόρευαν τους γάμους και τη σύναψη σεξουαλικών σχέσεων μεταξύ Εβραίων και μη-Εβραίων και προσδιόριζαν ποια/ος ήταν πολίτης του Ράιχ (Reichsbürger) με πλήρη δικαιώματα.

Σερβία

1. Σε πόσες ζώνες κατοχής χωρίστηκε η Σερβία;

- α. 2
- β. 3
- γ. 4
- δ. 5

2. Ποιο/α από τα παρακάτω γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης για Εβραίους βρισκόταν στο (ή κοντά στο) Βελιγράδι;

- α. Σέμλιν και το στρατόπεδο του Ερυθρού Σταυρού
- β. Σέμλιν, Μπάνιτσα και Τοπόβσκε Σούπε
- γ. Σέμλιν και Τρεμπλίνκα
- δ. Σέμλιν και Γιασένοβατς

3. Γιατί επιλέχθηκε η όχθη του ποταμού Δούναβη στο Νόβι Σαντ για το μνημείο των θυμάτων του Μπλόκου του Νόβι Σαντ;

- α. Από εκεί έριξαν τις σωρούς στον Δούναβη.
- β. Εκεί κρατούνταν όμηροι.
- γ. Εκεί βρισκόταν το στρατόπεδο συγκέντρωσης.
- δ. Είναι ένας πολυσύχναστος δρόμος, οπότε μπορούν πολλοί να δουν το μνημείο.

4. Το μόνο γκέτο στη Βοϊβοδίνα ήταν στο:

- α. Σέγκεντ
- β. Νόβι Σαντ
- γ. Σουμπότιτσα
- δ. Ζρένιανιν

5. Η Δρ. Ρόζα Πάπο ήταν η πρώτη γυναίκα

- α. επικεφαλής εβραϊκού νοσοκομείου
- β. στρατηγός του γιουγκοσλαβικού στρατού
- γ. πρόεδρος της εβραϊκής κοινότητας της Σερβίας
- δ. συγγραφέας

Δραστηριότητα Μάθησης Ενότητα 4

Προκειμένου να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να κατανοήσουν σε βάθος την πολλαπλότητα της ταυτότητας ενός ατόμου, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την κατάρριψη κάθε είδους στερεοτύπων, η Κοινοπραξία επέλεξε μια βιωματική άσκηση μάθησης. Η βιωματική μάθηση αναφέρεται στη μάθηση που αξιοποιεί την εμπειρία του εκπαιδευόμενου ως βάση, γεγονός που πρακτικά συνεπάγεται μια ενεργητική και προσωπική προσέγγιση της μάθησης.

Η δραστηριότητα δεν πρέπει να διαρκεί περισσότερο από 30 λεπτά, αλλά έχει σημαντική συμβολή στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς ξεδιπλώνει τον πλουραλισμό των ταυτοτήτων που μπορεί να έχει ένα άτομο (εθνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, έμφυλες, επαγγελματικές κ.λπ.).

Αυτή η συγκεκριμένη βιωματική μαθησιακή άσκηση που επέλεξε το ΕΜΕ οδηγεί τον συμμετέχοντα στη συνειδητοποίηση διαφορετικών πολλαπλών ταυτοτήτων ακόμη και μέσα σε μια μικρή ομάδα. Βιώνει επίσης δυσφορία όταν του ζητείται να "στριμωχτεί" σε ένα μόνο χαρακτηριστικό.

Προετοιμασία των συμμετεχόντων για τη δραστηριότητα- Θα διανεμηθεί ένα φυλλάδιο (πρότυπο φύλλου δραστηριότητας άσκησης βιωματικής μάθησης).

Θα ακολουθήσει μια σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας, στο πνεύμα της εν επιγνώσει συναίνεσης. (5 λεπτά)

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας: Θα λάβετε ένα φυλλάδιο όπου θα πρέπει να γράψετε τα πέντε πράγματα/χαρακτηριστικά που σας περιγράφουν. Για παράδειγμα, Ευρωπαίος, Ασιάτης, δάσκαλος, μητέρα, πατέρας, Έλληνας, χριστιανός, Εβραίος, άθεος, ιδιοκτήτης σκύλου κ.λπ. Σημείωση: Δώστε τα παραδείγματα μόνο αν σας ζητηθεί και μην αποκαλύψετε ακόμα ότι θα πρέπει να διαγράψουν ένα προς ένα.

Συμμετοχή στη δραστηριότητα: Οι συμμετέχοντες έχουν στη διάθεσή τους 3 λεπτά για να συμπληρώσουν το φυλλάδιο. Στη συνέχεια τους ζητείται να διαγράψουν ένα προς ένα τα χαρακτηριστικά που είχαν επιλέξει μέχρι να μείνει μόνο ένα. Σημείωση: Δώστε χρόνο στους συμμετέχοντες να βιώσουν και να εκφράσουν τα συναισθήματα δυσφορίας τους για το γεγονός ότι "στριμώχνονται" σε πέντε μόνο χαρακτηριστικά, πόσο μάλλον ότι πρέπει να διαγράψουν τέσσερα από αυτά. (όχι περισσότερο από 10 λεπτά συνολικά)

Απολογισμός και αναστοχασμός της δραστηριότητας: Μετά τα βήματα της δραστηριότητας, ο συντονιστής θα κάνει απολογισμό και επεξεργασία της δραστηριότητας. Ο απολογισμός θα περιλαμβάνει ένα ανοιχτό φόρουμ στο οποίο οι συμμετέχοντες μπορούν να συζητήσουν τη δραστηριότητα με βάση τις ερωτήσεις που θέτει ο συντονιστής. Οι συμμετέχοντες μπορούν να καθίσουν σε κύκλο προκειμένου να δημιουργηθεί μια πιο χαλαρή ατμόσφαιρα για οικεία συζήτηση. Στη συνέχεια, ο συντονιστής θα καλέσει ορισμένους από τους συμμετέχοντες να διαβάσουν δυνατά τι έχουν γράψει ως χαρακτηριστικά και ποια από αυτά έχουν διαγράψει. Στη συνέχεια, ο συντονιστής θα καθοδηγήσει τη συζήτηση παρατηρώντας πώς κάθε συμμετέχων έχει επιλέξει ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό. Για παράδειγμα, για έναν συμμετέχοντα μπορεί να είναι η επαγγελματική περιγραφή, ενώ για έναν άλλο το φύλο ή ένας ρόλος, όπως φίλος, μητέρα, αδελφός κ.λπ. Ο συντονιστής πρέπει στη συνέχεια να ρωτήσει "Πώς ήταν η εμπειρία για εσάς;". Ο σκοπός είναι να εκφράσουν με λόγια τη δυσφορία που βίωσαν. Ο διαμεσολαβητής θα ολοκληρώσει με μια ερώτηση ανοιχτού τύπου, όπως "Ποιος πιστεύετε ότι ήταν ο σκοπός της δραστηριότητας;", προκειμένου να αναδείξει τον πλουραλισμό της ατομικότητας, την αίσθηση ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τμήματα του εαυτού τους και τη διαδικασία αποδοχής των χαρακτηριστικών που τους αποδίδουν οι άλλοι. Στη συνέχεια, η συζήτηση θα ανοίξει για να εκφραστούν οι ατομικές ιδέες και απαντήσεις των συμμετεχόντων σε σχέση με τη δραστηριότητα στην οποία συμμετείχαν (όχι περισσότερο από 15 λεπτά συνολικά).

Το ακόλουθο σχέδιο θα πρέπει να διανεμηθεί σε ένα μόνο φύλλο χαρτιού. Οι συμμετέχοντες γράφουν ένα χαρακτηριστικό σε κάθε έναν από τους πέντε κύκλους

